

210/1 SKALSAELVA

FYLKE: Troms

Kommune: Kvænangen

Nedbørfelt: 29 km²

Toppunkt: 1200 m o.h.

Utløpspunkt: 0 m o.h.

Marin grense: 60 m o.h.

Kraftpotensial: 20 GWh

SP-kategori: III

Økonomiklasse: 5

Naturgeogr. region: 46

Skalsaelva ligger på Loppahalvøya, og renner ut i Skalsa på nordsiden av Jøkelfjorden.

Klimaet er kjølig oseanisk med humide forhold. Årsnedbøren er på 700-800 mm.

Nedbørfeltet rommer store topografiske kontraster. Skalsadalen har en slak, åpen dalbunn som løper nordvestover opp til vannskillet mot Langfjordvassdraget på ca 300 m o.h. Nord for hoveddalen ligger et utpreget alpint landskap med store rasmarker, spisse fjell og betydelige breområder. De høyeste arealene ligger inne på Øksfjordjøkelen, som er den største breen i Finnmark og Troms. På sørsiden av hoveddalen stiger også terrenget raskt, men når ikke samme høyder og har ikke samme alpine karakter som på nordsiden. De største vannene i nedbørfeltet er Svartfjellvatna i sør, Isvatnet ved foten av breen i nord og Skalsavatnet sentralt i området.

Berggrunnen er dominert av ulike gabbroer, oftest lagdelte. I tillegg er det mindre områder med båndgneis og kalkstein.

De lavereliggende delene av nedbørfeltet er dominert av lavalpin vegetasjon, med blåbærhei og grasdominerte snøleier. Fuktigere parti har myr og/eller kildevegetasjon. Det er kun mindre skogforekomster av bjørk i området, i nedre del av de bratte liene på nordsiden av Skalsavatnet. Vegetasjonen i disse områdene er sterkt beitepreget. De høyere liggende deler har fjellvegetasjon med store områder uten høyere vegetasjon.

Vassdraget er så å si uten tekniske inngrep. Nedbørfeltet blir brukt som beitemark. En kraftlinje og et reingjerde er satt opp.

Naturfaglige verdier

Vassdraget er dels et brevassdrag, men har også en gren som ikke er brepåvirket. De naturfaglige verneverdiene varierer, men man har mangelfulle opplysninger om objektet. Vassdraget representerer den karrige brepåvirkede type som ellers er lite dekket i tidligere verneplaner. I ytre strøk av Troms og Finnmark er det tidligere nesten ikke vernet vassdrag.

Geofag

De sentrale deler av nedbørfeltet består av innsjøer. Det finnes få alluviale avsetninger langs elveløpene, som er regulære og utformet i fast fjell eller løsmateriale. Et interessant objekt i vassdraget er innsjøer som ligger der breen kalver. Vassdraget er sterkt brepåvirket.

Liten verneverdi *

Botanikk

Generelt er vegetasjonen svært karrig i området. Det finnes bare små forekomster av løvtrær. Lyng- og grasenger dominerer i de lavereliggende deler. Størst botanisk verdi har fjellvegetasjonen med forekomster av næringskrevende og plantegeografisk interessante plantearter som reinrose og

fjellvalmue.

Stor verneverdi ***

Landfauna

Vassdraget har seks kjente fuglearter. En truet art er funnet hekkende.

Av vilt er hare viktigst. Oter er påvist fast i vassdraget.

Liten verneverdi *

Vannfauna

Vassdraget har en god vannkvalitet og en moderat produksjon av næringsdyr. Bunndyrfaunaen er forholdsvis tall- og artsrik. Det er registrert flere arktiske og dels sjeldne arter.

Vassdraget er trolig et reint røyevassdrag. Det går ikke fisk opp i elva fra sjøen. Skalsavatnet ligger nederst i dalen og har tilløp fra det brepåvirkede Isvatnet i nord og fra Svartfjellvatnan i sør som ikke er brepåvirket. Lenger opp i Skalsadalen ligger flere små vann med fisk. Vassdraget har referanseverdi for ferskvannsbiologi generelt.

Middels verneverdi **

Kulturminneverdier

I Kvænangen var det på 1500-tallet bofaste kystsamer som drev fiske, fangst og husdyrhold og trolig også innlandssamer som levde av reindrift og jakt. Offerstedet Jiehtnas (Kjempen), en markant, stor steinsøyle i fjellsiden utenfor utløpet av Jøkelfjorden ble brukt både av kystsamer og reindriftssamer. Gammetufter på begge sider av Skalsaelva og Skalsabukta er trolig spor etter den gamle kystsamiske bosetningen, muligens sesongbosetning. Skalsaområdet har seinere vært brukt av reindriftssamer fra Kautokeino. Reindriften har etterlatt seg en mengde spor omkring Skalsavatnet og Skalsaelva, som gammetufter, heller og reingjerde. Her finnes vade- og svømmesteder for rein. Flytteveier skjærer gjennom flere deler av området.

Området har kulturminner som dekker ulike perioder og tilpasninger innenfor samisk ressursutnyttelse. Variasjonen i tid og rom gjør at kulturminnene representerer et betydelig kunnskapspotensial både i lokal og regional sammenheng. Området er egnet til å belyse utviklingen i den kystsamiske kulturen.

Stor verneverdi ***

Friluftstinteresser

Landskapet er rikt på kontraster og har stor opplevelsesverdi. Nedbørfeltet er en del av et større avsidesliggende og urørt naturområde på Loppahalvøya. Det er ikke veiforbindelse til vassdraget. Området er egnet for turer til fots, fjellsport og jakt. Dagens bruk er imidlertid begrenset.

Middels/stor verdi **(*)

Landbruksinteresser

Jord- og skogbruk

Jord og skogbruksinteressene i området er beskjedne, men nedbørfeltet har en viss betydning som beitemark for sau. Det beste beiteområdet ligger mellom Skalsavatnet og sjøen og i lisidene rundt vannet. Det er små forekomster av løvskog. Utviklingsmulighetene for landbruket er dårlig.

Liten verdi *

Reindrift

Nedbørfeltet ligger i Silvetnj!rga reinbeitedistrikt som er sommerbeitedistrikt for seks driftsenheter med 1304 rein pr. 1.4. 1989. Feltet er meget sentralt både som beiteland og som gjennomflyttingsområde. Flytteleiene forbi Skalsavatnet er helt avgjørende for utnyttelsen av distriktene Frakfjord og Silvetnj!rga.

Meget stor verdi ****

Kraftressurser

Kraftressursene i Skalsaelva kan utnyttes gjennom bygging av to kraftverk. Skalsavatn kraftverk kan utnytte fallet mellom Isvatn og Skalsavatn. Ved å regulere Isvatn 10 m (+4 m, -6 m) vil prosjektet gi 14 GWh midlere årsproduksjon dyr kraft. Skalsa kraftverk kan utnytte fallet mellom Skalsavatn og sjøen. Med 5 m regulering (+1,5 m, -3,5 m) i Skalsavatn gir prosjektet 6 GWh midlere årsproduksjon dyr kraft. Prosjektene er plassert i kategori III i Samlet plan.